

Notitie werkwijze zoekperiode jongeren

Wettelijke context

Per 1 januari 2015 is de Participatiewet in werking getreden en geldt er voor jongeren tot 27 jaar een zoekperiode van 4 weken op grond van artikel 41, lid 4 van de Participatiewet; deze zoekperiode was ook al opgenomen in de Wet werk en bijstand (WWB).

Dat betekent dat iedere jongere die zich meldt voor een uitkering vanaf die datum eerst 4 weken zelf actie moet ondernemen om aan betaald werk (of een opleiding met studiefinanciering) te komen.

Binnen die periode van 4 weken heeft de jongere in principe geen recht op een voorschot en kan ook geen aanspraak maken op ondersteuning bij werkaanvaarding.

Er zijn door de wetgever maar 2 groepen uitgezonderd van de zoekperiode van 4 weken en dat zijn: de vergunninghouders (vanuit een asielzoekerscentrum gehuisvest en in het bezit van een verblijfsvergunning asiel) en jongeren die binnen de WW-periode al aan de voorwaarden voor de zoekperiode hebben voldaan mits zij zich 4 weken voorafgaand aan de afloop van de WW-periode hebben gemeld. Daarnaast kan bij (hoge) uitzondering een voorschot worden verstrekt binnen de zoekperiode van 4 weken voor zover er sprake is van zeer dringende redenen. Het gaat dan om een acute noodsituatie zoals dreigende dakloosheid of ernstige psychische nood.

Binnen de zoekperiode moet de jongere naast voldoende inspanningen richting betaald werk ook aantonen of er mogelijkheden zijn binnen uit 's Rijks kas bekostigd onderwijs. Om dit aan te tonen kan de jongere gebruik maken van een bindend studieadvies en/of een verklaring van het RMC.

Werkproces jongeren

Het werkproces jongeren ziet er in grote lijnen als volgt uit.

In de regel komt de melding digitaal binnen bij UWV; in uitzonderingsgevallen komen meldingen van jongeren via andere routes (RMC, CJG, vluchtelingen).

Vervolgens heeft de klantmanager activering (KMA) een gesprek met de jongere.

De KMA beoordeelt of er sprake is van voorliggende voorzieningen (ander inkomen, andere uitkering etc), geeft de jongere uitleg over de zoekperiode en zijn rechten en plichten.

In een aantal situaties volgt tevens een verwijzing naar andere instanties voor verdere hulp/ondersteuning; het gaat dan bijvoorbeeld om RMC, CJG, MEE etc.

De zoekperiode van 4 weken wordt doorlopen.

Na afloop van de 4 weken zoekperiode vindt een tweede gesprek plaats. Hierin wordt door de KMA een beoordeling gedaan van de door de jongere geleverde inspanningen tijdens de zoekperiode.

Er kan dan sprake zijn van 3 verschillende situaties.

Als de jongere niets heeft gedaan of onwillig is gebleken, dan is er geen recht op uitkering.

Als de jongere zich onvoldoende heeft ingespannen, dan wordt de uitkering wél toegekend, maar volgt er een maatregel conform de handhavings- en afstemmingsverordening.

Als de jongere zich voldoende heeft ingespannen, dan wordt de uitkering toegekend (vanaf datum melding) en kan er ook een voorschot worden verstrekt. Tevens wordt met de jongere een plan van aanpak re-integratie afgesproken voor zover dit naar het oordeel van de KMA aan de orde is.

Uitzonderingssituaties

Binnen de wetgeving is er een uitzondering gemaakt op de zoekperiode voor de volgende groepen:

- WW gaat over in bijstand en de jongere heeft zich 4 weken voorafgaand gemeld én voldoende inspanningen geleverd binnen "deze zoekperiode";
- vergunninghouders die door de woongemeente worden gehuisvest.

Uitsluitend om zeer dringende redenen kan in de zoekperiode een voorschot worden verstrekt, maar dat ontslaat betrokkene in principe niet van zijn verplichtingen om zich in te spannen om werk te vinden in deze zoekperiode.

Andere groepen jongeren worden door de wetgever geacht aan de zoekperiode te voldoen.

Hoewel de wetgever hieraan niet expliciet aandacht heeft besteed, zijn er concrete situaties van jongeren die zich melden voor een uitkering waarbij het "rücksichtlos toepassen" van de zoekperiode averechts werkt.

Het gaat dan bijvoorbeeld om jongeren met duidelijke psychiatrische problemen die in een inrichting zijn opgenomen. Het is dan al vanaf het eerste gesprek/contact met de jongere duidelijk dat er in de zoekperiode niets te verwachten valt van inspanningen naar werk.

Zij zijn feitelijk arbeids- en re-integratieongeschikt.

Dit gegeven kan de gemeente objectiveren door van de jongere een bewijsstuk te vragen dat aangeeft dat zij arbeids- en re-integratieongeschikt zijn (medische verklaring).

Een andere uitzonderingssituatie die niet expliciet door de wetgever is benoemd, is de groep jongeren met "een slechte thuissituatie" die acuut zelfstandige huisvesting nodig hebben. In dergelijke situaties is het hebben van zorg voor jonge kinderen (jonger dan de basisschoolleeftijd) een aanvullende reden om zorgvuldig om te gaan met de zoekperiode. Een zoekperiode van 4 weken zonder het verstrekken van een voorschot kan dan tot gevolg hebben dat de jongere zijn

huur niet kan betalen en dus zich niet zelfstandig kan huisvesten. Een onhoudbare thuissituatie zou dan doorlopen alleen vanwege de reden dat de zoekperiode strikt formeel wordt toegepast.

Ook deze situaties kan de gemeente objectiveren door van de jongere een indicatie te vragen

(bijvoorbeeld van het CJG). Het gaat in deze situaties vooral om het inkomensaspect en minder om het aspect van zoeken naar werk.

Tenslotte is er nog de situatie dat een jongere in een andere gemeente (buiten de Bevelanden) zich heeft gemeld, daar de zoekperiode "succesvol heeft doorlopen" en uitkering heeft verkregen en vervolgens verhuist naar een Bevelandse gemeente. Met deze situatie heeft de wetgever ook niet expliciet rekening gehouden en dus zou er strikt formeel gezien een zoekperiode van 4 weken moeten worden gehanteerd.

Vanuit het gemeenteloket SZW (ministerie) is inmiddels duidelijk gemaakt dat het niet de bedoeling van de wetgever is geweest om in deze specifieke situatie de zoekperiode te hanteren. Ook het antwoord van Schulink (adviesorganisatie sociale zekerheid) ten aanzien van deze kwestie bevestigt de visie van het ministerie. Belangrijkste argument om geen zoekperiode te hanteren, is dat het feitelijk gaat om een voortzetting van bijstand. Dat betekent dat de gemeente bij de beoordeling van de inspanningen van de jongere in de praktijk rekening houdt met wat betrokkene in een eerder stadium aan aantoonbare inspanningen heeft gedaan en dus aansluitend op de beëindiging van de gemeente van herkomst uitkering kan verstrekken (aansluitend), mits de jongere aan zijn verplichtingen heeft voldaan.

Conclusies/samenvatting

De Bevelandse gemeenten zullen de zoekperiode van 4 weken voor jongeren uitvoeren conform de betreffende wetgeving inclusief de wettelijke uitzonderingen ("max WW" en vergunninghouders).

Daarnaast gaan de Bevelandse gemeenten in de geest van de wetgeving om met de zoekperiode van 4 weken in situaties waarin het klakkeloos hanteren van de zoekperiode zou leiden tot situaties die kennelijk onredelijk zijn of (levens)bedreigend voor de jongere zelf.

Het gaat dan om jongeren met een duidelijk objectiveerbare medische reden waarom zij niet aan de zoekverplichtingen kunnen voldoen (psychiatrische patiënten) en om jongeren voor wie de thuissituatie zo slecht is dat zij acuut nood hebben aan zelfstandige huisvesting (en inkomen).

Voor beide groepen wordt een indicatie ofwel een (medische) verklaring gevraagd die de uitzonderingspositie rechtvaardigt